



معدن

معدن

است که شامل مشخصات و عملکرد اقتصادی معادن و مشخصات عمومی شرکتهای تعاونی معدنی می‌باشد.

شایان ذکر است در آمارگیری از معادن فعال کشور اطلاعات مربوط به نفت و گاز، مواد رادیواکتیو و خاک رس جمع‌آوری نشده است و به دلیل اهمیت خاص نفت و گاز آمارهای مربوط به تولید آنها در فصل ۶ ارائه شده است. ذکر این نکته ضرورت دارد که در این فصل برای طبقه‌بندی فعالیت‌های بخش معدن از طبقه بندی بین‌المللی فعالیت‌های اقتصادی (I.S.I.C)،

ویرایش سوم با اعمال تغییراتی استفاده شده است.

تعاریف و مفاهیم :**معدن :**

مجموعه کانسار (ذخیره معدنی که بهره برداری از آن اقتصادی می باشد) و ماشین آلات و تسهیلاتی است که به منظور اکتشاف ، تجهیز و بهره برداری و کانه آرایی از آن کانسار ایجاد شده است . کانه آرایی، به تمامی عملیات فیزیکی و شیمیایی که به منظور جدا کردن قسمتی از مواد باطله از کانه و یا تفکیک کانه ها از یکدیگر صورت می گیرد، اطلاق می شود .

معدن در حال بهره برداری :

معدنی است که دارای مجوز بهره برداری از وزارت صنایع و معادن (غیر از معادن شن و ماسه) و یا شهرداری ها و فرمانداری ها (برای معادن شن و ماسه) بوده و نیز در سال آمارگیری، حداقل به مدت ۳۰ روز به صورت پیوسته یا ناپیوسته ، مجموعه ای از عملیات استخراج (در پاره ای از موارد همراه با کانه آرایی) به منظوره دست آوردن کانه قابل فروش در آن انجام گرفته باشد .

آمارگیری و انتشار مستمر آمار فعالیت‌های مربوط به معدن از سال ۱۳۳۳ توسط وزارت صنایع و معدن وقت آغاز شد این آمارها هر سال همزمان با انتشار « آمار فعالیت‌های صنعتی » ضمیمه نشریه مزبور به چاپ می‌رسید ولی از سال ۱۳۳۹ آمارهای مزبور در نشریه‌ای مستقل تحت عنوان «آمار فعالیت‌های معدنی ایران» منتشر گردید.

اولین سرشماری از معادن کشور در آذرماه سال ۱۳۴۲ توسط وزارت اقتصاد وقت انجام گرفت. از سال ۱۳۴۲ تا سال ۱۳۵۳، دفتر آمار وزارت اقتصاد با استفاده از آمارهای دفاتر معادن مناطق مختلف کشور، هرسال آماری از فعالیت‌های معدن جمع‌آوری و منتشر می‌کرد.

در سال ۱۳۵۳، دومین سرشماری از معادن متشکل کشور با همکاری مرکز آمار ایران و وزارت صنایع و معدن وقت انجام گرفت. از سال ۱۳۵۳ تا سال ۱۳۵۷، مرکز آمار ایران به طور سالانه بخشی از معادن را تحت عنوان معدن منتخب مورد آمارگیری قرار داد. از سال ۱۳۵۷ تا سال ۱۳۶۳ به دلیل عدم اجرای طرح‌های آماری و نیز فراهم نبودن آمارهای ثبتی جامع، این بخش از فعالیت‌های اقتصادی دچار خلا آماری شد.

در سال های ۱۳۶۴ و ۱۳۶۵ ، مرکز آمار ایران به آمارگیری از معادن تحت پوشش بخش عمومی اقدام کرد و در سال ۱۳۶۶، سومین سرشماری از معادن کشور را به مرحله اجرا در آورد. از سال ۱۳۶۷ تا سال جاری به استثنای سال ۱۳۷۰ آمارگیری از معادن کشور به طور سالانه انجام می پذیرد.

آمار و اطلاعات ارائه شده در این فصل از نتایج آمارگیریها و سرشماریهای فوق و آمارهای گزارش شده توسط اداره کل صنعت، معدن و تجارت حاصل شده

مدیریت خصوصی :

مدیریتی است که توسط افراد یا مؤسسات خصوصی اعمال می شود .

مدیریت عمومی :

مدیریتی است که توسط وزارتخانه ها، سازمان های دولتی، نهادهای انقلاب اسلامی، بانک ها، شهرداری ها، و یا سایر مؤسسات بخش عمومی اعمال می شود.

شاغلان :

تمامی افرادی هستند که در داخل یا خارج معدن به صورت تمام وقت یا پاره وقت برای معدن کار می کنند. شاغلان از نظر وظیفه ای که به عهده دارند به دو گروه شاغلان خط تولید (ماهرساده) و سایر شاغلان (اداری، مالی و خدماتی) تفکیک می شوند.

شاغلان ماهر خط تولید :

کارکنانی هستند که به اعتبار دانش فنی و تجربه ای که کسب کرده اند، توانایی انجام یک قسمت از کار فنی خط تولید را داشته باشند، مانند مهندسان، تکنسین های فنی، استادکاران، سرکارگران، کارگران ماهر، تعمیرکاران و رانندگان.

شاغلان ساده خط تولید :

کارکنانی هستند که شغل مورد تصدی آنان در خط تولید نیاز به تعلیم و کسب مهارت ندارد، مانند: کارگران ساده، باربران و بارگیران.

سایر شاغلان (اداری، مالی و خدماتی) :

کارکنانی هستند که به امور دفتری، اداری، مالی و خدماتی معدن و یا دفتر مرکزی، اشتغال داشته و به طور مستقیم در امر استخراج و تولید دخالت ندارند.

در ارائه آمار شاغلان، توضیح این نکته ضروری است که محاسبه از روش " متوسط تعداد شاغلان در سال " استفاده شده است.

جبران خدمات مزد و حقوق بگیران :

رجوع کنید به تعاریف و مفاهیم "فصل ۴- کشاورزی، جنگلداری و شیلات".

تولید مواد معدنی :

مجموع مواد معدنی حاصل از یک رشته فعالیت استخراج است که به اشکال گوناگون قابل عرضه به بازار می باشد. شایان ذکر است که در بعضی از رشته فعالیت ها یا معادن، مواد معدنی به همان صورتی که کنسار استخراج می شود، عرضه می گردد در صورتی که در بعضی دیگر از رشته فعالیت ها یا معادن، مواد استخراج شده پس از انجام عملیات فیزیکی یا شیمیایی لازم به منظور جدا کردن قسمتی از مواد باطله، تفکیک کانه ها و یا افزایش عیار ماده خام، به بازار عرضه می شود. ضمناً در یک رشته فعالیت، ممکن است چند ماده معدنی به دست آید، مثلاً در رشته فعالیت استخراج سنگ مس، مواد معدنی سنگ مس، کنسانتره مس و کنسانتره مولیبدن از تولیدات رشته فعالیت مذکور به حساب می آیند.

ارزش تولیدات :

ارزش مواد معدنی استخراج شده و ارزش ضایعات قابل فروش مواد معدنی به قیمت تولید کننده یعنی قیمت فروش به مشتریان در محل معدن است .
سرمایه گذاری (ارزش تغییرات اموال سرمایه ای):
رجوع کنید به تعاریف و مفاهیم "فصل ۴ - کشاورزی، جنگلداری و شیلات".

ارزش افزوده :

عبارت از ارزش دریافتی ها (ستاده ها) منهای ارزش پرداختی ها (داده ها) است.

ارزش دریافتی ها (ستاده ها) :

عبارت از ارزش تولیدات مواد معدنی، ضایعات قابل فروش مواد معدنی، ساخت و تعمیر اساسی اموال سرمایه ای توسط شاغلان معدن و سایر دریافتی های

عمومی می باشند و مجموعاً ۴۶۰ نفر در این معادن به کار اشتغال داشته اند.

در سال ۱۳۹۰، از تعداد ۱۰۰ معدن در استان، ۶۱ معدن در حوزه فعالیت استخراج سنگ لاشه فعال بوده اند که بیشترین سهم فعالیت معدنی را در استان به خود اختصاص داده اند. به عبارت دیگر بیشترین فعالیت معادن استان، استخراج سنگ لاشه می باشد. در سال فوق، ارزش تولیدات معادن استان ۲۲۲۷۳۰ هزار ریال بوده که تولید سنگ لاشه با ۱۴۰۹۱۹ هزار ریال و پس از آن سنگ آهک با ۴۲۸۴۰ هزار ریال بالاترین سهم از ارزش تولیدات مواد معدنی را به خود اختصاص داده اند.

ارزش افزوده حاصل از فعالیتهای معدنی در سال ۱۳۹۰، ۱۷۳۸۴۶ میلیون ریال بوده است. در سال ۱۳۹۰، ارزش سرمایه گذاری انجام شده در معادن استان، مبلغ ۲۳۳۰۱ میلیون ریال بوده است که استخراج سنگ لاشه با مبلغ ۱۴۸۰۹ میلیون ریال بیشترین سهم را داشته است.

در سال ۱۳۹۰، از مجموع ۲۳۳۰۱ میلیون ریال سرمایه گذاری انجام شده در فعالیتهای معدنی، بیش از ۸۷ درصد مربوط به ماشین آلات، ابزار و وسایل کار بادوام و تجهیزات اداری و ۱۰ درصد به وسایل نقلیه اختصاص و بقیه به سایر موارد اختصاص داشته است.

معدن است که شامل دریافتی بابت کارهای کنتراتی، تعمیرات جزئی ساختمان و لوازم و تجهیزات اداری، تعمیرات جزئی ماشین آلات آزمایشگاه و... می باشد.

ارزش پرداختی ها (داده ها):

عبارت است از ارزش مواد، ابزار و وسایل کار کم دوام، سوخت مصرف شده، آب و برق خریداری شده و سایر پرداختی ها است که شامل پرداختی بابت کارهای کنتراتی، تعمیرات جزئی ساختمان و لوازم و تجهیزات اداری، تعمیرات جزئی ماشین آلات، آزمایشگاه و... می باشد.

شرکت تعاونی:

رجوع کنید به تعاریف و مفاهیم " فصل ۴ - کشاورزی، جنگلداری و شیلات ".

شرکت تعاونی معدنی:

نوعی شرکت تعاونی است که در زمینه استخراج، بهره برداری و فروش مواد استخراج شده از معادن فعالیت دارد.

گزیده اطلاعات:

بر اساس نتایج طرح آمارگیری از معادن فعال استان در سال ۱۳۹۰ تعداد ۱۰۰ معدن در حال بهره برداری در استان وجود داشته است که ۹۶ درصد آنها دارای مدیریت خصوصی و ۴ درصد آنها دارای مدیریت

۱- ۵- مشخصات عمومی معادن در حال بهره برداری برحسب سالهای مختلف استان (هزار ریال)

جبران خدمات مزد و حقوق بگیران	تعداد شاغلان	تعداد معادن			سال
		مدیریت خصوصی	مدیریت عمومی	جمع	
۴۲۶۹۷۴۵	۴۵۸	۵۳	۲۰	۷۳۱۳۷۵
۷۵۲۸۲۶۹	۴۲۸	۴۶	۸	۵۴۱۳۸۰
۶۶۸۶۴۰۳	۳۰۶	۶۲	۴	۶۶۱۳۸۵
۱۱۲۶۲۰۰۰	۴۰۶	۸۸	۴	۹۲۱۳۸۶
۲۳۱۷۰۲۴۸	۵۰۴	۷۴	۱۲	۸۶۱۳۸۷
۲۱۵۲۱۰۰۰	۷۳۰	۱۳۱	۱۶	۱۴۷۱۳۸۸
۲۱۱۹۰۰۰۰	۵۷۴	۱۱۳	۱۲	۱۲۵۱۳۸۹
۲۰۴۳۹۰۰۰	۴۶۰	۹۶	۴	۱۰۰۱۳۹۰
۵۹۷۰۰۰	۴۶	۲۰	۱	۲۱استخراج شن و ماسه.....
۳۸۴۹۰۰۰	۷۶	۱۲	۰	۱۲استخراج سنگ های تزئینی.....
۱۲۴۴۷۰۰۰	۲۹۲	۵۸	۳	۶۱استخراج سنگ لاشه.....
۲۶۰۳۰۰۰	۲۴	۱	۰	۱استخراج سنگ آهک.....
۵۹۰۰۰۰	۱۴	۳	۰	۳استخراج سنگ گچ.....
۳۵۳۰۰۰	۸	۲	۰	۲استخراج سنگ سیلیس.....

مأخذ - مرکز آمار ایران.

۲- ۵- تعداد معادن، شاغلان، جبران خدمات مزد و حقوق بگیران و ارزش تولیدات معادن در حال بهره برداری برحسب شهرستان در سال ۱۳۹۰ (هزار ریال)

سال	تعداد معادن			مدیریت خصوصی	مدیریت عمومی	جمع
	تعداد شاغلان	جبران خدمات مزد و حقوق بگیران	ارزش تولیدات			
.....۱۳۹۰	۴۱۴	۱۹۸۴۲	۲۱۷۶۷۱	۷۶	۳	۷۹
.....اردل	۱۴	۵۱۶	۵۸۹۵	۳	۰	۳
.....بروجن	۵۷	۴۰۰۵	۵۵۱۱۸	۷	۰	۷
.....شهرکرد	۱۲۷	۵۶۴۵	۶۱۷۱۱	۲۴	۱	۲۵
.....فارسان	۶۷	۲۷۷۵	۲۱۷۴۳	۱۳	۱	۱۴
.....کوهرنگ	۱۵	۳۸۴	۲۵۸۱	۳	۰	۳
.....کیار	۵۱	۲۲۰۰	۳۰۰۱۴	۱۰	۱	۱۱
.....لردگان	۸۴	۴۳۱۷	۴۰۶۰۸	۱۶	۰	۱۶
.....بن
.....سامان

مأخذ - مرکز آمار ایران

۳-۵- مقدار تولیدات مواد معدنی معادن در حال بهره برداری بر حسب فعالیت در سال ۱۳۹۰

سال	مقدار تولید (هزار تن)	ارزش تولید (هزار ریال)
.....۱۳۹۰	۶۶۸۱	۲۲۲۷۳۰
.....استخراج شن و ماسه.....	۳۶۱	۵۰۵۹
.....استخراج سنگ های تزئینی.....	۵۶	۲۲۹۹۶
.....استخراج سنگ های لاشه.....	۳۸۰۲	۱۴۰۹۱۹
.....استخراج سنگ بالاست.....	۰	۰
.....استخراج سنگ آهک.....	۲۲۶۷	۴۲۸۴۰
.....استخراج سنگ گچ.....	۱۱۲	۵۹۱۴
.....استخراج سنگ سیلیس.....	۸۳	۵۰۰۲

مأخذ - مرکز آمار ایران. (ر . پ)

۴-۵- ارزش افزوده، ارزش پرداختی ها و دریافتی های معادن در حال بهره برداری بر حسب فعالیت در سال ۱۳۹۰ (میلیون ریال)

سال	ارزش افزوده	پرداختی ها (داده ها)	دریافتی ها (ستانده ها)
.....۱۳۹۰	۱۷۳۸۴۶	۵۵۱۳۶	۲۲۸۹۸۲
.....استخراج شن و ماسه.....	۳۰۰۰	۲۴۱۰	۵۴۱۰
.....استخراج سنگ هاتزئینی....	۱۵۱۸۲	۸۶۵۸	۲۴۴۷۰
.....استخراج سنگ های لاشه..	۱۰۶۶۴۷	۳۷۹۹۱	۱۴۴۶۳۸
.....استخراج سنگ بالاست.....	۰	۰	۰
.....استخراج سنگ آهک.....	۳۹۹۷۰	۳۲۶۴	۴۳۲۳۴
.....استخراج سنگ گچ.....	۳۹۳۲	۲۱۸۶	۶۱۱۷
.....استخراج سنگ سیلیس.....	۴۴۸۵	۶۲۷	۵۱۱۲

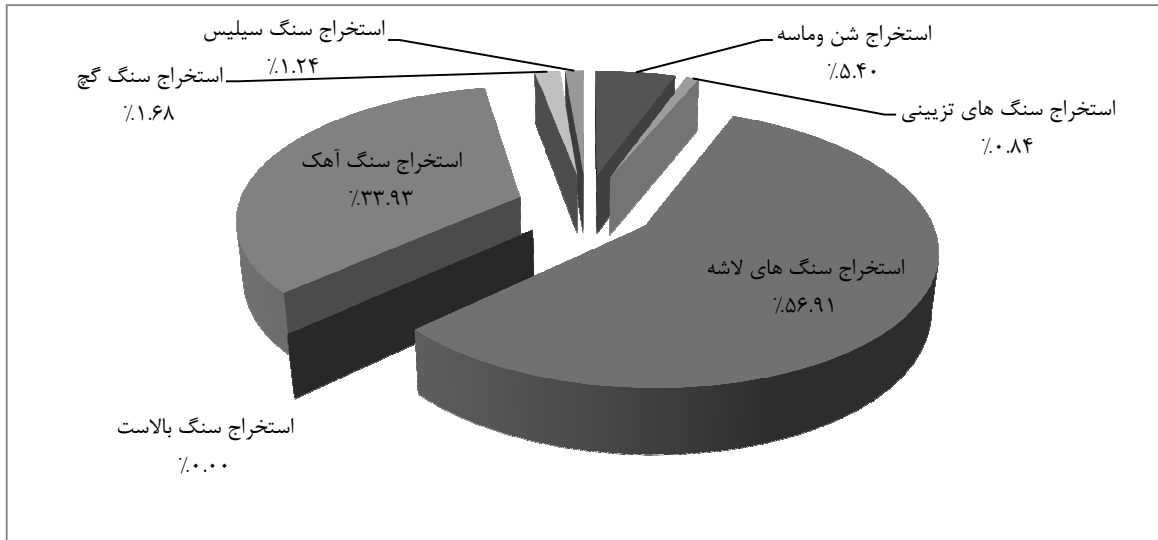
مأخذ - مرکز آمار ایران. (ر . پ)

۵-۵ ارزش افزوده و ارزش پرداختیها و دریافتی های معادن در حال بهره برداری یه تفکیک شهرستان
سال ۱۳۹۰ (میلیون ریال)

سال	ارزش افزوده	پرداختیها (داده ها)	دریافتیها (ستانده ها)
.....۱۳۹۰	۱۷۰۸۴۶	۵۲۷۲۶	۲۲۳۵۷۲
.....اردل	۴۶۶۵	۱۳۷۸	۶۰۴۳
.....بروجن	۴۸۲۹۷	۷۵۷۱	۵۵۸۶۹
.....شهرکرد	۴۵۵۸۷	۱۸۱۳۵	۶۳۷۲۲
.....فارس	۱۵۳۴۸	۷۴۱۶	۲۲۷۶۴
.....کوهرنگ	۱۷۱۰	۱۰۲۷	۲۷۳۷
.....کیار	۲۴۳۳۵	۶۳۵۱	۳۰۶۸۶
.....لردگان	۳۰۹۰۴	۱۰۸۴۷	۴۱۷۵۱
.....بن	X	X	X
.....سامان	X	X	X

مأخذ - مرکز آمار ایران. (ر . پ)

نمودار ۱ - ۵ میزان تولید محصولات معدنی در استان سال ۱۳۹۰



مینا جدول ۳-۵

۶- ۵- سرمایه گذاری (ارزش تغییرات اموال سرمایه ای) معادن در حال بهره برداری برحسب فعالیت و نوع اموال سرمایه ای در سال ۱۳۹۰ (هزار ریال)

سال	جمع	ماشین آلات، ابزار و وسایل کار بادوام و تجهیزات اداری	وسایل نقلیه	ساختمان و تاسیسات (بدون زمین)	راه اختصاصی	توسعه و اکتشاف	نرم افزار های رایانه ای و سایر
۱۳۹۰	۲۳۳۰۱	۲۰۲۹۰	۴۷۱	۵۳	۲۴۸۷	۰	۰
استخراج ذغال سنگ	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
استخراج شن و ماسه	۶۵۹	۴۸۷	۲	۰	۱۷۱	۰	۰
استخراج سنگ های تزئینی	۶۶۰۸	۶۰۶۱	۱۱۸	۰	۴۳۰	۰	۰
استخراج سنگ لاشه	۱۴۸۰۹	۱۲۹۰۵	۲۴۲	۵۳	۱۶۱۰	۰	۰
استخراج سنگ بالاست	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
استخراج سنگ آهک	۵۷۱	۳۳۷	۲۱	۰	۲۱۳	۰	۰
استخراج سنگ گچ	۴۵۳	۳۴۸	۷۴	۰	۳۲	۰	۰
استخراج کائولین و خانسوز	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
استخراج دولومیت	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
استخراج زاج سنگ و طبیعی	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
استخراج نمک	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
استخراج سنگ سیلیس	۲۰۰	۱۵۳	۱۶	۰	۳۲	۰	۰
استخراج پوکه معدنی	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
استخراج فلدسپات	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
استخراج تالک	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
استخراج صدف دریایی و میکا	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
استخراج سایر سنگ های قیمتی و نیمه قیمتی	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰

مأخذ - مرکز آمار ایران. (ر . پ)

۷- ۵- سرمایه گذاری (ارزش تغییرات اموال سرمایه ای) معادن در حال بهره برداری بر حسب نوع اموال سرمایه ای به تفکیک شهرستان سال ۱۳۹۰

سال و شهرستان	جمع	ماشین آلات، ابزار و وسایل کار بادوام و تجهیزات اداری	وسایل نقلیه	ساختمان و تاسیسات (بدون زمین)	راه اختصاصی	توسعه و اکتشاف	نرم افزار های رایانه ای و سایر
.....۱۳۹۰	۲۲۶۴۲	۱۹۸۰۳	۴۷۰	۵۳	۲۳۱۶	۰	۰
..... شهرکرد	۸۳۳۷	۷۳۵۱	۱۳۰	۵۳	۸۰۳	۰	۰
..... بروجن	۳۵۶۷	۳۱۷۵	۹۵	۰	۲۹۷	۰	۰
..... فارسان	۱۵۲۲	۱۱۴۲	۶۸	۰	۳۱۲	۰	۰
..... لردگان	۷۲۹۲	۶۶۵۵	۱۳۴	۰	۵۰۳	۰	۰
..... اردل	۲۸۸	۲۱۱	۱۹	۰	۵۸	۰	۰
..... کوهرنگ	۲۴۰	۱۵۰	۰	۰	۹۰	۰	۰
..... کیار	۱۳۹۳	۱۱۱۸	۲۳	۰	۲۵۲	۰	۰
..... بن	۰۰۰	۰۰۰	۰۰۰	۰۰۰	۰۰۰	۰۰۰	۰۰۰
..... سامان	۰۰۰	۰۰۰	۰۰۰	۰۰۰	۰۰۰	۰۰۰	۰۰۰

مأخذ - مرکز آمار ایران (ر.پ)